10 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ԶՕՎԶԱԼԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի Ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ارمنيجه يومى سورهانتاك غزته‌سى
اداره‌خانه‌سى
باب عالى جاده‌سى نومرو ٢٠

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ
Խմբագրութեան ուղղուած ո՛ և է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 54

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ, ֆր. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ կը հրատարակուի առաւօտները, արշալոյսին։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Այն ամէն բաժանորդները որոնք կա՛մ ուղղակի և կամ մեր Պատ. գործակալներուն միջոցաւ բաժանորդ գրուած են, եթէ Թուականէս, — իրենց տեղւոյն հեռաւորութեան համեմատութեամբ — առ առաւելն մինչեւ սեպտ. 5 չվճարեն իրենց բաժանորդագինը, նոյն Թուականէն անդին թերթ պիտի չստանան։ Հետեւաբար այս պարագային թերթին առաքման դադարումը պէտք չէ պօսթայի անկանոնութեան վերագրեն։

ՄՇՏՆՋԵՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱՁԵՒԵՐ

ՏԵՍԱԿԱՆԸ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԸ

ՏԵՍԱԿԱՆԸ — Հէ——թէ — «Տարեգլխոյ օրը… վեհապետը (կամ հանրապետութեան նախագահը) բոլոր դեսպաններուն շնորհաւորութիւնը ընդունած ատեն, գոհունակութիւն յայտնեց որ երկիրը ամէն տէրութեանց հետ սքանչելի յարաբերութեան մէջ է, քաղաքականութեան հորիզոնին վրայ մութ ամպի մը նշոյլն անգամ չկայ, և երջանիկ կը զգայ ինքզինքը որ առաջին մտահոգութիւնները անհետացած ըլլալով, իւրաքանչիւր տէրութիւն պիտի կրնայ ազատօրէն իր ամբողջ մտադրութիւնը դարձնել լոկ ներքին բարեկարգութիւններու, որոնք հարկաւոր են երկրին և ժողովրդեան զարգացման համար։

«Սակարանին մէջ արժէթուղթերը բարձրացան։ Շատ … պիտի ըլլայ։»

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԸ—«Հազիւ քանի մը ամիս յետոյ միևնոյն տէրութեան ուրիշ տէրութեան մը հետ ունեցած սքանչելի յարաբերութիւնը ձգտեալ վիճակի մը մէջ կը մտնէ. քաղաքականութեան հորիզոնին վրայ սպառնալից ամպեր կը կուտակուին. առաջին մտահոգութիւնները մոռցնել տուած են երկրին և ժողովրդեան զարգացման ու բարգաւաճման խնդիրը. խօսքը հիմա պատերազմական և ծովային նախարարներուն մնացած է. Հայրենիքին պատիւն է որ երկաթով ու կրակով պիտի պաշտպանուի. պատերազմը անխուսափելի է. զինարաններու մէջ աչագին գործունէութիւն կայ։

«Սակարանին մէջ արժէթուղթերը … Շատ … պիտի ըլլայ։»

ՏԵՍԱԿԱՆԸ—Հէ——թէ— «Այն ինչ և այս ինչ տէրութիւնները միջամտեցին։ Դեսպանախորհուրդ մը պիտի կազմուի …ի մէջ. պատերազմին վախը փարատեցաւ. պատերազմ չպիտի ըլլայ. սիրտերը հանդարտեցան։

«Սակարանին մէջ արժէթուղթերը … Շատ … պիտի ըլլայ։»

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԸ—Հէ——թէ— «Դեսպանախորհուրդին գործը վիժեցաւ. օտար տէրութիւնները համաձայնեցան որ բոլորովին չեզոք մնան, և պատերազմը միայն երկու պատերազմիկ կողմանց մէջ սահմանափակուի, ընդհանուր պատերազմի վախ չկայ։

«Սակարանին մէջ արժէթղթերը … Շատ … պիտի ըլլայ։»

ՏԵՍԱԿԱՆԸ—Հէ——թէ— «Ռուսիա՝ Ֆրանսայի, ու Աւստրիա և Իտալիա ալ Գերմանիոյ կողմը պիտի բռնեն։ Բերգերպուրկի, Վիեննայի և Հռոմի զինարաններուն մէջ մեծ գործունէութիւն կայ, Բորթսմաութենի անգլիական նաւատորմիղն ալ շարժման վիճակի մէջ կը դրուի փութով, ամէն պատահականութեանց դէմ պատրաստ գտնուելու համար։ Ընդհանուր պատերազմ մը անխուսափելի է. ամէն կողմ գործերը դադրեցան, մեծ վախ կայ։

«Սակարաններու մէջ … … ամէն ոք ծախող է։»

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԸ—Հէ——թէ— «Բերգերպուրկի, Վիեննայի, Հռոմի զինարաններուն և Բորթսմաութենի նաւարանին մէջ պատրաստութիւններ ըլլալու լուրը բոլորովին սուտ է։ Ռուսիա, Աւստրիա, Իտալիա և Անգլիա հաստատապէս որոշած են … չեզոքութիւն պահել հանդէպ երկու պատերազմիկ կողմերուն. ընդհանուր պատերազմի վախ չկայ։ Աւստրիոյ … իշխան նախարարապետը, և Անգլիոյ … լորտ նախարարի փոխանորդը այս մասին վստահեցուցին վաճառականաց, սեղանաւորաց և շոգենաւային ընկերութեանց պատուիրակները։

«Սակարաններու մէջ արժեթղթոց … … եթէ գնելու կարողութիւննին մնացած է։»

Կը հաւատանք որ ասիկայ միայն անցեալին իրական կամ երեւակայական պատկերն էր. քիչ մըն ալ ներկային պատկերն գիտենք։

ՏԵՍԱԿԱՆԸ—Հէ——թէ— «Գերմանիա շատ գոհ և ուրախ է որ Ֆրանսայի հետ ունեցած յարաբերութիւնը կատարելապէս բարեկամական է. նոյնպէս Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահը կը յայտարարէ որ Գերմանիա և Ֆրանսա ամէն ժամանակէ աւելի սերտով միացած են իրարու (ծափահարութիւններ Անգլիացիներէն, և կատարեալ լռութիւն Ալզաս-Լօռէնեաններուն կողմէ)»։

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԸ—Հէ——թէ—«Ֆրանսայի նախկին պատերազմական նախարարը կ՚ըսէ որ Տրէյֆիւսի նախկին դատավարութեան ատեն ինքը և Կայսերապետը գիշերը մինչեւ այս տագնապալի ժամանակ մը անցուցած, և վայրկենէ վայրկեան անձկանօք սպասած էին որ պատերազմի յայտարարութիւն պիտի գար Պերլինէ։ Գերմանիոյ նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ՝ այսպիսի քանի մը խօսքը անգամ չէ անցած այն ատեն։

«Գերմանական սահմանագլխին վրայ լրտես Ֆրանսայի պաշտօնակալ մը բռնուեցաւ, որուն վրայ կը գտնուէր գերմանական ամրոցներու յատակագիծը։ Ֆրանսայի մէջ մեծ զայրոյթ կայ Գերմանիոյ դէմ այս ձերբակալման պատճառաւ։ Պերլինի ֆրանսական դեսպանը ազդու ծանուցագիր մը տուաւ Պերլինի դահլիճին։— Ֆրանսական սահմանագլխին վրայ լրտես Գերմանացի մը բռնուեցաւ, որուն վրայ կը գտնուէր ֆրանսական ամրոցներու յատակագիծը։ Գերմանիոյ մէջ մեծ յուզում կայ Ֆրանսայի դէմ այս ձերբակալման պատճառաւ։ Բարիզի գերմանական դեսպանը ազդու ծանուցագիր մը տուաւ Բարիզի դահլիճին։—…Հեռագրական գործակալութիւնը կը հերքէ Գերմանիոյ սահմանագլխին վրայ լրտեսի մը ձերբակալութեան ճշդութիւնը։ —Հեռագրական այն ինչ գործակալութեան պաշտօնապէս թոյլատուութիւն եղաւ յայտարարելու թէ լրտեսներու պատմութիւնը բոլորովին շինծու և սուտ է։»

ՏԵՍԱԿԱՆԸ—Հէ——թէ—Երեք կայսերը, սեպտ. …ի այս ինչ օրը…ի մէջ պիտի տեսակցին։ Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն մը կը տրուի այս տեսակցութեան։»

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԸ—«Պետութիւններու քաղաքական ուղղութիւնը, վեհապետներու տեսակցութեամբը չի փոխուիր հիմա, ասիկայ նախարարներու բանակցութեանց, դեսպաններու և հեռագիրներու գործն է։ Անցած են այն ժամանակները, երբ այս ինչ կամ այն ինչ վեհապետին, և կամ այն ինչ նախարարին և պաշտօնէին, օտար վեհապետի, նախարարի կամ պաշտօնէի մը հետ ունեցած տեսակցութիւնը, լոկ կարծիքի փոխանակութենէ ու հեռաւոր ժողովրդեան խօսքի նիւթ ըլլալէ աւելի բան մը կ՚ըլլայի… իրականին մէջ։ Անոր բազդական փորձերը տեսնուած են։»

ՏԵՍԱԿԱՆԸ (ամէն երկրի մէջ)— «Բանակը կատարելագործուած է։ Ցամաքային և ծովային ուժերը բաւական են յաղթութիւնը ապահովելու բոլոր յարձակումներու դէմ։ Բաց ասի, որովհետեւ արդարութիւնը մեր կողմն է (միշտ թշնամին է որ անիրաւ կ՚ըլլայ), ուստի Երկինք ալ օգնական է մեզի և մեր զէնքերը պիտի օրհնէ։»

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԸ (երբ թշնամին ջախջախիչ յաղթութեամբ յառաջացած և իր պայմանները ընդունել տուած է)—«Մենք չյաղթուեցանք այլ միայն դաւէն խրատ մը առած ենք։ Մեզ խաբեցին։ Այն ինչ զօրավարը … ուղղութիւն բռնեց, այս ինչ զօրավարը մատնութիւն ըրաւ. ծովակալ այս ինչը համբակ մըն է, երբ միւսը յանդուգն, այն ինչը խենթ մը, վատ մը են. են.» (Եթէ ոչ ամէն պետութիւն ալ անպարտելի էին)։

ՏԵՍԱԿԱՆԸ—«Դատարանին մէջ մեծ հետաքրքրութեամբ … … ոմանք կ՚ըսէին, «Կատարելապէս համոզուած ենք որ Տրէյֆիւս մատնիչ մըն է»։ Մինչդեռ ասոնցմէ ոմանք ալ կը պոռան թէ «կատարելապէս համոզուած ենք որ Տրէյֆիւս հայրենասէր մը և զոհ մըն է»։

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԸ—«Պէտք է սպասել վերադատումի վերջնական վճռոյն։»

ԼԵՕՆԲԷ

ԿԱՅԾԱԿԻՆ ԿԱՏԱԿՆԵՐԸ

Ամառ, փոթորիկներ և կայծակ. — Ոճիրներ և կայծակնահարութիւններ. — Մինչեւ այժմ ելեկտրականութեան ոճիրները. — Ֆրանսայի մէջ վերջին 50 տարիներու շրջանին 6000 հոգի սպաննուած … — Ծառերու տակ. — Ելեկտրական … — Կայծակին կատակները. — Գնդաձեւ կայծակ. — Ելեկտրական … — կայծակը՝ … — կայծակը բժիշկ ևն։

Ո՛ւֆ, սա տաքերը . . . անտանելի՛, մանաւանդ վտանգաւո՛ր։

Ամենքնուդ գիտցած բանն է անշուշտ թէ ամառը, երբ մանաւանդ տաք կ՚ընէ ու չոր, յաճախակի տեղի կ՚ունենան փոթորիկներ ու կայծակներ։ Կայծակը մթնոլորտի և ամպերու չարաճճի այն զաւակն է արհաւրալից ու քիչ մըն ալ խեղկատակ, որուն կատակները մեր ջիղերու կտակներուն չեն նմանիր բնաւ։

Լուրը Ֆրանսայէն կուգայ նորէն։ Հանրի տը Բարվիլ կը գրէ. —

«Դեռ մէկ քանի օր առաջ Թեմսի շրջակաները չորս հոգի հեծանիւով կը ճամբորդէին, և ահա սոսկալի փոթորիկ մը պայթեցաւ։ Մարդիկը չտապեցին բացուն Թափով, բայց կայծակը ճամբու ու գետին տապալեց հեծանիւներէն մին, և ուրիշ կին մը որ ճամբուն վրայ կը գտնուէր։ Կինը ոտքի ելաւ ու խենդի պէս փախաւ. իսկ հեծանուո՞րդը . . . շանթահար սպաննուած է։ Յուլիս 11/23ին առտուն անցած տարիք փոթորիկի մը միջոցին, Բարիզի մէջ երկու կէտերու վրայ կայծակ ինկաւ. մէկուն մէջ սպաննեց շուն մը, իսկ միւսին՝ մարդ մը զգեստներ որ յիմարացաւ։»

Պաշտօնական վիճակագրութիւն մը, 50 տարուան շրջանի մէջ (1845-1895) 6000 հոգի կը բարձրացնէ Ֆրանսական հողին վրայ ինկած կայծակներու զոհերը։ Այս վիճակագրութենէն կը հասկցուի թէ՝ միայն Ֆրանսայի մէջ՝ կայծակը տարին 80էն մինչեւ 150 մարդ սպաննած է, ամէնէն շատը՝ համեմատաբար՝ աւելի տաք ու չոր ամառներուն։

Կայծակի այս զոհերը տեղի ունեցած են մեծ մասամբ յետագայ միջավայրերու մէջ.—1. Ծառերու տակ, 2. բաց օդի մէջ, երբ ձեռքերնին ունեցած են մետաղեայ առարկաներ (արօր, մանգաղ), 3. առանձնացած տուներու մէջ (ագարակ, փարախ), 4. եկեղեցիներու մէջ, երբ մանաւանդ զանգակ կը հնչուի, 5. երկաթուղւոյ կայարաններու և 6. քաղաքներու մէջ։

Կայծակը կը ներկայանայ … գիծերու կամ գնտակի ձեւով. երկրորդը հազուադէպ է. յաճախ տեսնուած են սակայն երկու ձեւերով միանգամայն միացուած կայծակներ։ … Կրաս փողոցի դերձակի մը խանութը իջնող գնդաձեւ կայծակը անշուշտ կը յիշէք, այն որ խանութին դռնէն ներս մտնելով ծերունի դերձակին մարդուն գլխին վրայ ծփծփալէն ու պայթելէն վերջ, կծիկէ դուրս ծխնելոյզէն։

— Պ. Բ. Ֆլամարիոն, երկար տարիներու փորձառութեանց արդիւնք չարք մը շահեկան արձանագրութիւններ բերած է գնդաձեւ կայծակներու խմբագրած դերերու մասին, որոնցմէ ամէնէն հետաքրքրականները կը գնենք հոս։

Ահա առաջին անլուր մէկ պարագան զոր իրեն հաղորդած է Պ. Շնօֆէր, ուսուցիչ ի Մարսէյլ.—«Գնդաձեւ կայծակը, … մասին, մօտեցաւ աղջկան մը որ սեղանին վրայ նստած էր՝ ոտքերը կախ, առանց տախտակամածին դպելու։ Լուսափայլ գնտակը գլտորեցաւ տախտակամածին վրայ, դէպի երիտասարդուհին ուղղուեցաւ, բարձրացաւ անոր քով ու շուրջը՝ զբաղանք մը ձեւացնելով. անկէ ցատկեց ջերմոցի ծխնելոյզի մը մօտակայ մէկ ծակը, որ թուղթով մը փակցուած էր, ծխնելոյզէն վեր բարձրացաւ և երբ բաց օդը գտաւ, սոսկալի շառաչով մը պայթեցաւ։

Պ. Ռեանտէր՝ Տէօ-Սէվր կը գտնուէր, երբ փոթորիկ մը պատահեցաւ. այն պահուն ագարակին մէջ իր հետ կային 12-13 տարեկան երկու պատանիներ, որոնք անձրեւէն պատսպարուելու համար, 20-25 եղջերաւոր կենդանիներ գտնուած գոմի մը դրան մէջ կեցած էին։ Առջեւը քանի մետր տարածութեամբ պարտէզ մը կար, ուր կը գտնուէին նաեւ կաղամախի մը։ Ցանկարծ խնձորի մեծութեամբ հրեղէն գունդ մը երեւցաւ կաղամախիին գագաթը։ Գունդը ճիւղէ ճիւղ ոստոստելով և բունէն պոկելով պարտէզին մէջ հողին վրայ յամրաբար կը յառաջանար, գոգցես ջուրերուն մէջէն ճամբայ մը փնտռելու համար։ Այսպէս ժուռ գալով, եկաւ հասաւ այն դուռը ուր տղաք ապաստանած էին։ Մանուկներէն մին անխոհեմաբար կից մը տուաւ գնդակին, որ սոսկալի պայթումով մը ագարակին ամբողջ պատերը դղրդեց։ Երկու տղաք գետին ինկան, առանց որ և է վէրքի. սակայն գոմին մէջ 11 կենդանի սպաննուած գտնուեցան։

Զարմանալի չէ՞ք գտներ. տղաք ողջ առողջ կը մնան, մինչդեռ անդին 11 ան 25 անասուններ կը սպաննուին, ածխացա՛ծ։

Ռամէնի մէջ, Պ. Ֆինօ, խոհարար, դրան սեմին վրայ կեցած էր փոթորիկը դիտելու համար, երբ կայծակ մը թաւալգլոր բերաւ զայն մինչեւ սենեակին խորը։ Անկէ մը մնաց հոն խելակորոյս։ Զարմանալին այն է թէ —ինչ որ առաջին պատահածը չէ սակայն— այդ մարդը ժամանակէ մը ի վեր յօդացաւէ կը տանջուէր և գաւազանի վրայ յեցած հազիւ կրնար քալել. կայծակին հարուածէն յետոյ, մարդը առանց դժուարութեան կը քալէր, բժշկուած էր։ Կը տեսնէ՞ք Պ. կայծակ բժիշկը (!!!)։

Գուրսէլ-լէզ-Սանսի մէջ, Տիկին Ֆիլօն Նոքալպէր 18 տարեկան, Ադել Տէլօֆը՝ 22 և Լէօնի Լէժէր 44 տարեկան, հնձող կնոջ մը քով կեցած էին, երբ կայծակը ինկնելով իսկոյն սպաննեց Տիկին Լէժէրը։ Գալով միւս երկու երիտասարդուհիներուն. գիտէ՞ք ինչ պատահեցաւ. վա՜յ անպիտան կայծակ … երկուքն ալ … …

էին, գուլպաներնին անգամ ոտքերնէն հանուած (!!!)։ Թաղը և այնպէս անձեռն և ողջ առողջ մնացած էին։ Կայծակին մարդ մերկացնելը յաճախ տեսնուած է. օրինակներ շատ կան։ Մօրան կը պատմէ թէ առնական հագուստով ծպտած կին մը բաց օդի մէջ կայծակէ զարնուեցաւ. ելեկտրականութիւնը անոր ամբողջ հագուստներն ու ոտնամանները հանած էր։ Պէտք եղաւ ասուանի մը մէջ փաթթել զանիկա, տանելու համար իր բնակարանն, ուր սթափեցաւ ընդհուպ։

Արտիլէի մէջ հողագործ մը իր եզները վարած պահուն, իրիկուան դէմ ժամը 9ի միջոցները փոթորիկ պատահեցաւ։ Կայծակը ամպերը ճեղքելով զարկաւ հողագործն ու եզները։ Անասուններն սպաննուեցան. իսկ հողագործը... բոլորովին մերկացած էր. հագուստները 30 մեդր հեռու նետուած էին։

Կայծակին քմայքները յիրաւի տարօրինակ են։ Օր մը խանձին մէկը ձեռքը ... մը բռնած էր. կայծակը զարնելով ձեռքէն առաւ ամանը և պարունակը նետեց առանց խանձին վնասելու. — «...» ըսել ուզեց արդեօք։

Երկու տիկիններ հանդարտ նստած կար կը կարէին, կայծակը վրայ հասաւ և յանկարծ անոնց ձեռքէն յափշտակեց... ասեղները։

Ագարակի ծառայ մը՝ երկաթէ երկժանին ուսը՝ յառաջացած ատենը, կայծակը երկժանին խլելով 50 մեդր հեռու նետած. Անոր պողպատէ ծայրերը խցահանի (թիւ-պուշոն) պէս ոլորած։

Կայծակը՝ հագուստներէ զատ, գոհարեղէններ ալ կը գողնայ, գիտցած ըլլաք, Տիկին։ Ֆրանսայի մէջ, կայծակնահար մարդու մը ժամացոյցի շղթային օղակները հալեցուցած (անշուշտ ոչ թէ արծաթով) և կօշիկին կոճակները փեթթած է։ 1883 յուլիս 5ին Պիւֆոնի (Գոթ տ'Օր) մէջ կնոջ մը օղերը առած է ականջներէն, առանց կնոջ վնաս հասցնելու։ 1894ին, դատարկապորտ մարդու մը բաճկոնի գրպանէն ժամացոյցը գողցած է, առանց հետք մը թողլու։

Ի՞նչ կ'ըսէք. մեր Պոլսոյ քսակահատներէն ճարպիկ չէ՞ք գտներ սա չարաճճի կայծակը։ Կ. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԴԱՏԸ. — Երէկուան ... նիստին մէջ Զօր. Կօնսի խնդրանաց վրայ վկայութեան կոչուած Պ. Ֆեռէ, որ նախկին քարտուղար մըն էր պատերազմական պաշտօնատան, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ. — «Երբ ես յանկարծ սպայակոյտի չորրորդ դիւանատունը մտայ, հարիւրապետ Տրէյֆիւսը՝ քաղաքային հագուստ հագած մէկու մը հետ քննած վաւերաթուղթերը կարծեմ պահեստի զօրքերու փոխադրութեան կը վերաբերէին։» Տրէյֆիւս բողոքեց այս վկայութեան դէմ։

Զօր. Կոնս՝ հակառակ Տրէյֆիւսի կարծիքին՝ ցուցնելու համար թէ օտարական մը դիւրութեամբ կրնար մտնել պատերազմական պաշտօնատունը, կարդաց երկու երկրաչափներու նամակները, որոնց մէջ կ'ըսեն թէ շատ անգամ կը մտնէին պատերազմական պաշտօնատունը, առանց ո և է դժուարութեան բաղխելու։ Պ. Տրմանժ դիտել տուաւ այն ատեն թէ՝ քանի որ այնքան դիւրութեամբ կարելի էր մտնել պաշտօնատունը, ծպտեալ ուրիշ մարդիկ ալ կրնային դիւրութեամբ տեղեկութիւններ ձեռք բերել։» (...) Դեր-գնդ. Պէրթէն Մուրօ, որուն վկայութիւնը մասամբ ծանուցուած էր առջի օրը, ըսաւ նաեւ թէ Տրէյֆիւս տարօրինակ ըմբռնում մը ունէր հայրենիքի գաղափարին մասին։

Կարդացուեցաւ նաև Պ. Շէօրէ Քէսթնէրի մէկ նամակը, որ բաղձանք կը յայտնէր որ արդարութեան ժամը հնչէ ի շահ բանակին, հայրենեաց և ճշմարտութեան, վկան ըսաւ թէ Պ. Շէօրէ Քէսթնէր շարունակ կը կրկնէր թէ՝ անհուն ծառայութիւն մը պիտի մատուցանէր, եթէ իր ձեռքը անցած նըշաններէն երեւան ելլէր Ֆրանսացի սպայի մը անմեղութիւնը։ Ցետոյ վէճ մը ծագեցաւ Պ. Պ. Պէրթէնի, Լապոռիի և Տրմանժի միջեւ. Պ. Լապոռիի ներկայ գտնուած մէկ հացկերոյթին միջոցին Պ. Պէրթէնի ըրած մէկ խօսքին առթիւ, ուրկէ Պ. Լապոռի առաջին անգամ համոզում գոյացուցեր է Տրէյֆիւսի անմեղութեան։

Զօր... նիստը բացուեցաւ ժամը 6 ու կէսին։ Առաջին վկան էր հետեւակազօրաց հարիւրապետ Ռուա, որ սպայակոյտի երկրորդ դիւանին պաշտօնեաներէն ըլլալու հանգամանօք, 1894ին ալ Տրէյֆիւսի դէմ վկայած էր։ Սա կրկնեց առաջին դատավարութեան պահուն տուած վկայութիւնը թէ՝ Տրէյֆիւս շատ ծանօթագրութիւններ կ'առնէր, և շատերէ տեղեկութիւն կը քաղէր։

Հրամանատար Տիւշաթէլ յայտարարեց թէ Տրէյֆիւս խոստովանած է իրեն՝ կիսաշխարհիկ կիներու հետ յարաբերութիւն ունենալը և խաղի մէջ դրամ կորսնցնելը։

Պ. Տիւպրէօյլ պատմեց թէ տիկին Պոտսոնի տանը մէջ տրուած հացկերոյթի մը միջոցին, Տրէյֆիւսէն զատ օտար զինուորական կցորդ մը կը գտնուէր, թէ այդ երկուքին միջեւ կասկածելի մտերմութիւն մը նշմարած էր, և թէ տիկին Պոտսոն ըսած էր իրեն թէ՝ կրնայ Տրէյֆիւսը բանակէն վռնտել տալ։ «Ձեմ կրնար, յարեց Պ. Տիւպրէօյլ, ո՛չ այդ զինուորական կցորդին անունը ըսել և ոչ ալ յայտնել թէ՝ քաղաքայի՞ն թէ զինուորական պաշտօնեայ մըն էր անի։» Տրէյֆիւս բուռն կերպով բողոքեց Պ. Տիւպրէօյլի վկայութեան դէմ։

Հարիւրապետ Վալտան յայտարարեց թէ 1896ին մէկ քանի անգամ Պ. Լըպլուան նշմարած էր դեր-գնդ. Պիքարի գրասենեակին մէջ։

Հրամանատար Լը Ռօն յայտարարեց թէ՝ ինքը 1896 հոկտ.ին ըսաւ գնդ. Պիքարի և Զօր. Կօնսի թէ՝ Էսթերհազի վարժարանին մէջ նաւագ հետաքրքիր երեւցած էր իրեն՝ հրետանիներու մասին, բայց իր քովը ընաւ գաղտնի վաւերաթուղթ չկայ։

Ցաջորդ վկան՝ հրամանատար Էսթերհազի՝ բացակայ ըլլալով, դիւանապետը կարդաց Էսթերհազի Վճռաբեկ Ատենին առջեւ տուած վկայութիւնը, որ ընաւ անծանօթ իրողութիւն մը չի պարունակեր։

Այս միջոցին նիստը ընդհատուեցաւ։

Նիստը վերաբացուելուն Պ. Լապոռի խնդրանքին վրայ նախագահը կարդալ տուաւ Էսթերհազի՝ հանրապետութեան նախագահ Ֆելիքս Ֆօրի ուղղած երեք նամակները, որոնց մէջ կը սպառնար ... ... մը գիտել, եթէ իր օժանդակութիւնը չշնորհէ։ Ցետոյ կարդացուեցաւ Լէյտ Բ...ի 1897 նոյ. 15ի թիւին մէջ հրատարակուած ... ստորագրութեամբ յօդուածը։

Զօր. Կոնս խօսք ուզելով յայտարարեց. — «Ցաւալի է թէ Էսթերհազի սպայակոյտին մարդը եղած ըլլար։ Բադի տը Քլամի և Հանրիի յարաբերութիւնները առանց իմ գիտնալուս տեղի ունեցած են։ 1897 հոկտ.ի սկիզբները անանուն նամակներ կը ծանուցանէին Էսթերհազի դէմ սկսուած պայքարը։ Պատերազմական նախարարը արգիլեց անանուն պաշտպանիչ նամակ մը ղրկել անոր։ Արգիլեց նաև ո և է յարաբերութիւն Էսթերհազի հետ։ Սուտ է Էսթերհազիի այն յայտարարութիւնը թէ՝ հրահանգ տրուած է իրեն թէ ինչ պէտք է պատասխանէ զօրավար Բէյլիէօի։ (...) Այն ատենուան Բարիզի զինուորական կառավարիչ զօրավար Սօսիէի հրամանաւ ազատ թողուեցաւ Էսթերհազի, երբ դատական քննութեան ձեռնարկուեցաւ։» Զօր. Կոնս հաւաստեց թէ միայն Բադի տը Քլամ իր անխոհեմութիւններովը փոանգեց սպայակոյտը։ Համոզում յայտնեց թէ Բադի տը Քլամ համաձայնած չէ Հանրիի հետ։ Գովեց դիւանապետ Պ. Կրիպըլէնը։

Կառավարական քոմիսէր հրամանատար Քառիէռ՝ Պ. Լապոռիի մէկ հարցումին պատասխանելով ըսաւ թէ տիւ Բադի տը Քլամի մասին Թավէռնիէի կատարած քննութեան արդիւնքը հաղորդել մերժուեցաւ իրեն, և աւելցուց թէ կը յուսայ որ Բադի տը Քլամ մէկ քանի օրէն ատեանին պիտի ներկայանայ վկայելու համար։

Պ. Լապոռի. — Կը զարմանամ որ Բադի տը Քլամ գործածած է այնպիսի վաւերաթուղթեր, զորս իր պաշտօնին պահանջմամբ միայն կը ճանչնար՝ Էսթերհազիի հաղորդելու համար։ Զօր. Կօնս կրնա՞յ հաստատել թէ ո և է հաւաքում չեղաւ, խորհրդակցելու համար թէ ի՞նչ պէտք է ընել ի նպաստ Էսթերհազիի։

Զօր. Կոնս. — Երբեք ժողով չեղաւ. բացարձակապէս սուտ է։ Ձեմ ընդունիր Պ. Լապոռիի խօսքերը։

Պ. Լապոռի. — Շատ կարեւոր է գիտնալ թէ ինչո՞ւ համար Բարիզի զինուորական կառավարիչ Զօր. Սօսիէ հրամայեց ազատ արձակել Էսթերհազին։ Կը կարծեմ թէ զօրավար Սօսիէ խաբուեցաւ սպայակոյտէն։

Զօր. Գոնս. — Բացարձակապէս կը հերքեմ Էսթերհազիի տուած վկայութիւնը։ Եթէ հոս իբրեւ վկայ ներկայացած չըլլայի, թոյլտուութիւն պիտի խնդրէի ըսելու թէ՝ կ'արհամարհեմ այս ստախօսութիւնները, և կը մերժեմ զանոնք, իրենց արժանի եղած արհամարհանքովը։» (...).

Ցետոյ կարդացուեցաւ Տիկին Բէյիի՝ Վճռաբեկ ատենին առջեւ տուած վկայութիւնը։ Այս վկան ալ բացակայ էր։

Ցաջորդ վկան էր Զօր. Լըպըլէն դը Տիօն, որ տնօրէնն էր այն զինուորական վարժարանին, ուր երկու տարի կեցաւ Տրէյֆիւս։ Զօրավարը աննպաստ կերպով պատկերացուց Տրէյֆիւսի նկարագիրը։ «Ալզաս-Լօռէնցիները Գերմանիոյ տիրապետութեան տակ աւելի երջանիկ են քան Ֆրանսայի», ըսեր է Տրէյֆիւս։

Ամբաստանեալը պատասխանեց թէ՝ դժգոհութիւններ յայտնած է, պաշտօնաբաշխութեանց յանձնաժողովին կողմէ իրեն նկատմամբ եղած անիրաւութեանց դէմ, որովհետեւ սպայակոյտին մէջ Հրեայ չէին ընդուներ. բայց չընդունիր թէ Ալզասցիներու նկատմամբ այդպիսի խօսք մը ըրած ըլլայ։

Լանքէթթի վկան՝ Վճռաբեկ Ատենին առջեւ յայտարարած էր թէ 1894ին Տրէյֆիւսը Պրիւսէլի մէջ տեսած է, բայց Թուականին մասին վստահ չէր այնքան։ Տրէյֆիւս ըսաւ թէ 1886ին միայն հոն գտնուած է, Ամսթէրտամի ցուցահանդէսին պահուն։

Նիստը փակուեցաւ յաջորդ օրը (երէկ) գումարուելու առաջադրութեամբ։

ՌԱԶՄԱԳԻՏԱԿԱՆ մեծ կարեւորութիւն ունեցող ջրանցք մը բանալ կը խորհուի Ֆրանսայի մէջ։ Այս մասին Ֆրանսայի նաւատորմին է՛ն փայլուն սպաներէն մէկը՝ նաւապետ Վինեօ՝ Մ...ն Ֆը... լրագրին մէջ յօդուած մը գրած է։ «Ֆրանսա, կը գրէ ..., Տրէյֆիւսի կնճռոտ խնդրին մէջէն ելլալէ վերջը կարող պիտի ըլլայ ինքզինքին տէրը ըլլալ, և պիտի աշխատի Ֆաշոտայի դէպքէն ի վեր, ժողովրդեան՝ նաւատորմին վրայ ունեցած հաստատուն համոզումը փոխել։ Նաւապետ ... Առաջարկէ միջեւ Միջերկրականը Ատլանտեանին միացնող ջրանցք մը՝ ... պէս պիտի խափանէ Անգլիոյ ծովային հսկայ ուժը։ Այս ջրանցքը ռազմագիտական մեծ կարեւորութիւն մը պիտի ունենայ։ Ֆրանսական տորմիղը Անգլիականին դէմ պիտի կրկնապատկուի։ Ճիպրալթար իր կարեւորութիւնը բոլորովին պիտի կորսնցնէ, մանաւանդ եթէ Սպանիա ալ իր կէօթայն և ... բերդերը խոշոր թնդանօթներով զինէ։ Անգլիոյ դէմ ո և է արշաւանքի մը համար հարկ եղած պատրաստութիւններ՝ թէ Պրըթանի և թէ Բրօվանսի (Միջերկրականի մէջ) հաւասարապէս կրնան տեսնուիլ։ Այս ջրանցքին շինութեամբ Ֆրանսա ուզած ատեն պիտի կրնայ զօրացնել իր Մանշի տորմիղը՝ առանց Ճիպրալթարէն անցնելու։ Ասով պիտի կրնայ ցրուել Անգլիոյ Մանշի հզօր տորմիղը, որ Միջերկրականի անգլիական տորմիղին օգնելու համար երկայն ճամբորդութիւն մը ընել ստիպուելով, Անգլիոյ եզերքները Մանշի և Միջերկրականի ֆրանսական տորմիղներուն առջեւ անպաշտպան պիտի ձգէ։» Նաւապետ Վինեօ կը կարծէ թէ այս ջրանցքին շինութեան համար 1 միլիառ Ֆր.ը կը բաւէ։ Անգլիական լրագիր մը, որմէ կը քաղենք այս տեղեկութիւնները, այս ջրանցքին մասին կ'ըսէ. «Այս ջրանցքին վրայէն նաւարկելը շատ դժուար պիտի ըլլայ, և չենք կարծեր որ Ֆրանսացի ծովակալ մը իր խոշոր զրահաւորները վտանգի մէջ դնէ այդ նեղ ջրանցքէն անցնելով։ Ջրանցքին շինութեանց յատկացուած 40,000,000 անգլ. ոսկին խիստ մեծ գումար մըն է, և Ֆրանսա այդ գումարով աւելի աղէկ կ'ընէ իր տորմիղը կրկնապատկելով, քան թէ այդպիսի վտանգաւոր գործի մը ձեռնարկելով։»

ՊՈՄՊԱՅԷ կը ծանուցուի թէ Քէնդի անգլիական զօրաց գունդին պատկանող 6 զինուորները որոնք տեղացի կին մը բռնաբարած էին, Եղեռնադատ Ատենին առջեւ պիտի հանուին։ Քաղաքային իշխանութիւնը վերջապէս ձեռք ձգեր է զանոնք եղեռնական դատարաններու առջեւ ղրկելու համար պէտք եղած վկայութիւնը՝ հակառակ ամբաստանեալներուն բարեկամներուն ըրած բուռն ընդդիմութեանն։

ՓԻԼԻՊՊԻՆԵԱՆՆԵՐԸ. — Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը ցրուեր է որ 10 նոր գունդ կազմակերպուին և Փիլիպպեանները ղրկուին, որով զօրավար Օթիսի հրամանատարութեան տակ գտնուած զօրքերուն թիւը 60,000ի պիտի հասնի հոկտեմբերին կամ նոյեմբերին։

— Ամերիկեան շաբաթաթերթ մը կը կարծէ թէ՝ նախագահ Մաքքինլի որոշած է բուռն կերպով յառաջ մղել գործողութիւնները, որովհետեւ համոզուած է թէ Խորհրդարանը պիտի որոշէ պահել ամբողջ կղզեխումբը, զոր թողլը՝ տկարութեան խոստովանութիւն մը պիտի ըլլար. և Մ. Նահանգները ստորնացուցիչ դիրքի մը մէջ պիտի ձգէր Եւրոպայի առջեւ։ Ասկէ զատ այս գաղթավայրը անհրաժեշտ է Ամերիկացիներուն, մանաւանդ ըլլալու համար Չինու առեւտուրին և թերեւս հողային ստացուածքներուն։

ՍԵՐՊԻԱ. — Թագաւորի բնակիչները որոշեր են պզտիկ պալատ մը շինել, Միլան Ալեքսանդր Թագաւորին նուիրելու համար։ Կրթական Նախարար Պ. Նովաքովիչ Թագօվօ գնաց, իբ դիմաց կառավարութեան ներկայ գտնուելու այդ շէնքին հիմնարկութեան։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՍԵՒ ԼԵՌ. — ... Պոլսոյ կ'ըսէ թէ Ցէթինէի պուլկարական գործակալութիւնը պիտի ջնջուի խնայողական սկզբունքով. որովհետեւ Սեւ Լեռը գործակալ չունի Սօֆիայի մէջ, և Ցէթինէի մէջ Պուլկար գործակալութիւն մը պահելը պերճանք մըն է, որ այնքան չի պատշաճիր Պուլկարիոյ այժմու նիւթական ... ցին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

Անցեալ երեքշաբթի, Նպաստից Ցանձնաժողովոյ նիստին մէջ Ս. Ցակոբայ Որբանոցի վիճակին վրայ խորհրդակցութիւնները շարունակուեր են։ Ցառաջիկայ նիստին ալ միեւնոյն խնդրոյն վրայ կարծեաց փոխանակութիւն մը տեղի պիտի ունենայ, և կարեւոր դատուած միջոցները պիտի սահմանուին։ Ցանձնաժողովը այդ Որբանոցին բարեկարգութիւնը երեք կերպով կ'ըմբռնէ։ Նախ կը խորհի թէ պէտք է աշխատիլ որբերու արհեստ սորվեցնելու համար։ Մենք անցեալ թիւերով ցոյց տուինք թէ՝ հիւանդանոցին մէջ արհեստները ո՛րքան թերի և անբաւական կերպով կը մշակուին։ Ցանձնաժողովը կը խորհի այդ թերութիւնները դարմանել և մէկ քանի չափահաս որբերն ալ վարպետ արհեստաւորներու քով դնելու խորհուրդը իրականացնել, որուն մանաւորապէս ... տուեր է Սրբազան Պատրիարք Հայրը։ Ցանձնաժողովոյ խորհած երկրորդ միջոցն է Որբանոցի ծրագրի խնդիրը և այս առենին կարեւոր կէտն է. որովհետեւ բոլոր ազգային վարժարանաց համար գործադրելի կազմական Կանոնագիր կամ ծրագիր մը, ըստ մեզ բանաւոր չէ երբեք Որբանոցներու համար գործադրել, երկու պատճառով, առաջին՝ որովհետեւ տարրական նախակրթարաններու ընթացքը աւարտող տղաք վաղը միւս օր կրնան բարձրագոյն նախակրթարան մը կամ երկրորդական վարժարան մը մտնել իրենց գիտցածը կատարելագործելու համար, մինչդեռ Որբանոցէ ելլող տղայ մը բոլորովին զուրկ է այդ դիւրութիւններէն, և դպրոցէն դուրս ելած առաջին օրն իսկ իր հացը ճարելու հարկադրուած է. և երկրորդ որ այդ կազմական կանոնագիրը կամ դպրոցական ծրագիրը անվերաքննելի կանոն մը կամ օրէնք մը չէ, և այսօր այն ալ փոփոխութեան պէտք ունի, պէտք մը որ ... ... տարուան փորձառութիւնը ցոյց տուաւ։ Հետեւաբար կազմական կանոնագիրը ո՛չ Պոլսոյ և ո՛չ գաւառաց Որբանոցներուն համար գործադրելի կրնայ ըլլալ. այլ ինչպէս ի սկզբան կը խորհուէր, պէտք է ուրոյն ծրագիր մը պատրաստել Որբանոցներու յատուկ, ընդարձակ տեղ մը տալով արհեստներու և չափաւոր տեղ մը տալով ուսումներու։ Պետական որբանոցներու մէջ ալ նմանօրինակ ծրագիր մը կը գործադրուի, տարբեր՝ Իսլամ նախնական և երկրորդական վարժարաններու ծրագրէն։ Արդէն գաւառներու մէջ ոչ մի այն չեն կրնար գործադրել Ուսում. Խորհրդոյ ծրագիրը, այլ նոյն իսկ կը վախնանք որ ոչ երեք ուրեք կարենան իսկ հասնիլ. այս կէտը կ'արժէ որ մանաւոր ուշադրութեան առարկայ ըլլայ։ Խորհուած երրորդ միջոցը՝ Որբանոցի Խնամակալութեան վերակազմութիւնն է։ Առանց ո՛չ զոք դատապարտել ուզելու, պարտք կը զգանք ըսելու թէ՝ արդի Խնամակալութիւնը հակառակ իր տքնաջան ջանքերուն՝ բան մը չէ ըրած Որբանոցին համար. իրաւ է որ այդ հաստատութեան գտնուած տեղը, և ուրիշ ներքին պայմանները չեն ներեր փափաքուած ամէն բարեկարգութիւնները գործադրել, բայց կ'երեւայ որ ջանքի ալ պակասութիւն կայ, հետեւաբար միջոց մը խորհիլ պէտք է այնպիսի կերպով մը վերակազմելու Խնամակալութիւնը, որ պէտք եղած ազդեցութիւնը գործադրելով իրմէ պահանջուած հսկողութիւնը լիովին կատարէ, և Ցանձնաժողովոյ անդամոց այցելութեան պարագին աչքի զարկած թերիները դարմանէ։ Այս մասին հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան հետ խորհրդակցութիւն մըն ալ կենսական է, որովհետեւ եթէ Նպաստից Ցանձնաժողովը իր միջոցաւ Որբանոցը ... 80ի չափ տղաքները կը կերակրէ, անդին հաւ... ... որոնց համար ալ Հոգաբարձութիւնը պատասխանատու է, Թէպէտ այդ մարմինը այնպիսի անձերէ կը բաղկանայ որ, իրաւասութեան շրջարդին վէճերէ աւելի իրական օգուտի կը նային, և իրենց ներկայացուած ամէն բանաւոր կարգադրութիւն կ'ընդունին։ Ցանձնաժողովը Ցառաջիկայ երեքշաբթի նիստ չունի, բայց միւս երեքշաբթի պիտի գումարուի և այս խորհրդակցութեանց վերջ պիտի տայ։ Փափաքելի էր որ այդ նիստը միմիայն այն խնդրոյն նուիրուէր, փոխանակ կարօտ դասատուներու կամ դպրոցներու համար ... նպաստներու խնդրով, որովհետեւ այդ խնդիրները վերջ չունին արդէն, եթէ նոյն իսկ Նպաստից մնտուկը պաշտօնապէս սնանկութիւն ալ հրատարակէ։

* * Բաղ. ժողովոյ որոշմամբ Պատրիարքարանի արձանագրութեան դիւանի տեսուչ Մելիքեան Մկրտիչ էֆ. վաղը առաւօտ Նիկոմիդիա պիտի երթայ, տեղւոյն մուքաթայի սրոց գանձման համար։ Այն առթիւ յանձնարարուած է Մելիքեան էֆ.ի որ Վիճակին ընդհ. ժողովոյ քննութեանը մասին տեղեկութիւն տանայ և տեղեկագիր Պատրիարքարանի։

* * Ցառաջիկայ շաբթու Պատրիարքարանի և ոչ մէկ ժողովը նիստ պիտի ընէ. Քաղաքական ժողովն ալ պիտի չգումարուի, Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ։

* * Տիւարպէքիրի տեղապահ Եղիկեան Վ.ր Ալի Բունարի Ս. Աստուածա-

Ծին եկեղեցւոյ Նորոգութեան համար գումար մը խնդրած է Պատրիարքարանէ։ Նպաստից Ցանձնաժողովը չ'կրցած ընդունիլ այդ առաջարկութիւնը, որովհետև իր տրամադրութեան տակ այդպիսի պէտքերու բաւելու չափ գումար չունի, և որոշեր է գրել նոյն տեղապահին որ առ այժմ ի ձեռին ունեցած միջոցներով, եթէ կրնայ՝ կատարէ այդ շինութիւնը։

* * Անցեալ օր Պատրիարքարանի մէջ մէկ քանի եկեղեցականներու անունը կը տրուէր, որոնք դիմում ըրեր են Պատրիարքարան և իրենց պարտքը վճարելու կամ ապրելու համար նպաստ խնդրեր են։ Այս կարգին մէջն է նաև Սօֆիայի Արիստակէս քահանան. չենք գիտեր թէ Արիստակէս քհ. Ծիզմէճեան ալ այդպիսի դիմում մը ընելու պէտք ունի՞։ Մեծ անիրաւութիւն կ'ըլլայ եթէ այս կարգի եկեղեցականաց դրամ վճարէ Պատրիարքարանի սնտուկը. ազգային իշխանութիւնը պաշտօն միայն կրնայ տալ եկեղեցականներու, և ո՞վ է այն եկեղեցականը, որ իր գործը ու հաշիւը գիտնալով հանդերձ անօթի կը մնայ. Թողունք որ քիչ չատ արժանիք ունեցողները այնպիսի դիրք ունին այսօր, որ եթէ աշխարհական միայն, յաւիտեանս ձեռք բերելիք չունէին. այս տեսակ նպաստներ ծուլութիւնները քաջալերելէ աւելի օգուտ չեն ունենար։ Մեր խօսքը առողջ եկեղեցականներու համար է, իսկ հիւանդներու, անկեալներու և արտաքոյ կարգի ձախորդութեան մը հանդիպողներու օգնելն ալ ոչ միայն պէտք մը, այլ և պարտք մըն է։

* * Գոհացուցիչ է որ Ալէաթճեան Սրբազանի առողջական վիճակին մէջ տեսնուած բարւոքումը նոյնը մնայ երէկ մինչև երեկոյ։ Հիւանդը թեթև անուշ մը կ'առնէ և չարժումներ կ'ընէ։ Երկու օր առջի վիճակին վրայ տարբերութիւն մը կը նշմարուի։ Առայժմ Տքդ. Խնդիրեանի յանձնարարած դարմանները կը շարունակուին։ Երկու օրէ ի վեր եպիսկոպոսներ և ուրիշ եկեղեցականներ և աշխարհականներ կ'այցելեն Ն. Սրբազնութեան տունը, տեղեկութիւն առնելու համար։

* * Պարտիզակէ «Դիտող մը» ստորագրութեամբ նամակ մը առինք, որուն մէջ կը կարդանք թէ՝ տեղւոյն կրթական գործին նկատմամբ մեր ըրած մէկ յօդուածը վարժարանին ուսուցիչներէ մէկուն ջիղերը այնքան գրգռեր է, որ սկսեր է սրճարաններ [illegible] անհամ լեզու մը գործածել մեզ և մեր յօդուածագրին դէմ՝ Մենք իրմէ դրուատիք չէինք սպասեր. բայց կը ցաւինք որ զարգացեալ կարծուած ուսուցչի մը բերնին մէջ, իր դիրքին և վիճակին անվայել խօսքեր կը գտնենք։ Աւելորդ չէ կարծենք խրատել նոյն ուսուցիչը, որ աչքառու եղած քննադատութիւններէն օգտուելու, և կրթական գործին մէջ իր ունեցած դերը բարւոք կերպով կատարելու։ Կօշիկէ վեր ելլելու պէտք չկայ։

* * Կը փափաքուի մեզմէ ծանուցանել թէ՝ Ցուօրկ Վ. Խաժերեան պիտի պատարագէ Գարակէօմրիւկի եկեղեցւոյն մէջ, այս կիրակի, օգոստ. 15, Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ։

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԵԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

24 Օգոստ. 1899

Ֆրանսական 3%	100.02
Րէժի	308.
Գօնսօլիտ գոցուեցաւ	23.30
Երկաթուղի »	124.50
Վասպական 5%	92.51
Պանք Օթթօմըն	566.
Սպանիական	59.97
Թրանսվալ	47.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Ուլայի Բ. աստիճան շնորհուեցաւ Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Ատենի Ա. օգնական Հիւսէյին էֆ.ի։ Սանիյէի աստիճան՝ Իզմիրի մաքսային տեսչութեան հաշուակալութեան Ա. քարտուղար Շիւքրի էֆ.ի։

Գ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տուեցաւ Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Ատենի անդամ Քարլլիսի, և Վճռաբեկ Ատենի ընդհ. դատախազի օգնական Խիլմի էֆ.ներու։ Դ. կարգի Օսմանիէ՝ ծովային հսկողութեան քննիչ Մուսթաֆա էֆ.ի։ Դ. կարգի Մէճիտիէ՝ Ղալաթիոյ ներքին տոյրանաց մաքսատան ճամբորդներու սալօնի գրասենիչ Ռոկեան Գրիգոր էֆ.ի։

Բ. կարգի Շէֆագաթ՝ Մէնթէշէ գաւառի կառավարիչ Հօֆզի փաշայի և զինուորականաց ոստիկան հայթայթիչ Խալիլ փաշայի եղբօր կիներուն։ Գ. կարգի Շէֆագաթ՝ տօքդ. գայմագամ Արիսթիտի պէյի կնոջ։

Արուեստից չքադրամ՝ Ազհիսարի (Սախուխան) վաճառական Օսմ. հպատակ Անտոն Զէմիրի էֆ.ի։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Աթէնքի լրագիրները կը գրեն թէ՝ Թուրքիոյ և Յոյնաստանի կառավարութիւնները բանակցութեան մէջ են սահմանակից նահանգներուն մէջ աւազակութեան դէպքերը արգիլելու համար միահաղոյն գործողութիւն մը ընելու նկատմամբ։

— Հելլենական կառավարութիւնը հարիւրապետ Քոնդոեանոսի Պոլսոյ Հելլէն դեսպանատան կցորդ անուանուելուն մասին Բ. Դրան հաւանութիւնը խնդրած էր։ Արդ, Բ. Դուռը հաւանութեամբ պատասխանած ըլլալով, նորընտիր զինուորական կցորդը 15 օրէն ճամբայ պիտի ելլէ Աթէնքէ։

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ Պ. ԱՎԵՐՕՖԻ ընդհ. հարստութիւնը 19,000,000 դրախմի է եղեր։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ արքայական ընտանիքին անդամ Սէյֆ-իւլ-Տէօվլէ առջի օր Հիճազէ մայրաքաղաքս հասաւ։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.— Հետեւեալ հեռագիրը շրջաբերականը ղրկուած է բոլոր առողջապահական տեսչութեանց.—«Առողջապահական բարձրագոյն խորհուրդին որոշմամբ տասնօրեայ քարանթինա հաստատուած է օգոստ. 4/16էն վերջը Փորթուգալի ծովեզերքէն եկող բոլոր նաւերուն դէմ»։ 14/23 օգոստ. 1899։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ երկաթուղւոյ գծին պաշտպանութեան համար այդ գծին վրայ 29 հատ զինուորական կայաններ պիտի շինուին։ Ասոնք շինուելէ վերջ ոստիկան զօրաց 3 ջոկատներ պիտի բնակին հոն։

ԹՆԴԱՆՈԹԱՐԱՆԻ նշանաւոր փոքրերու յանձնաժողովին անդամ դերգնդապետ Հըլմի պէյ երէկ Արեւելեան ճեպընթացով Գերմանիա մեկնեցաւ։

ՇԻՐՔԵԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷՆ.— Մուհիպ իր երէկուան թիւին մէջ կը գրէ թէ՝ Շիրքէթի Խայրիյէի Վարչական Խորհուրդին նախագահ Ճէմիլ պէյ իր հրաժարականը տուեր է Ազարեան էֆ.ի այն առաջարկին համար, որով այս վերջինը կ'ուզէր ընկերութեան աշխատաւորներուն ամսաթոշակները զեղչել, և ուրիշ կարգ մը կարեւոր միջոցներ ձեռք առնել։

ՍԷԼԻՄԻՅԷ զօրանոցը Կայս. հրամանաւ պիտի նորոգուի։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատան Թերեց պահականաւը առջի օր Սեւ ծով մեկնեցաւ, նշանառութեան փորձեր կատարելու համար։ Թէրէց երէկ Պէօյիւքտէրէ վերադարձաւ։

ՊԱՆՔԱԼԹԻՐԻ վերջին երկրաշարժին մէջ վնասուողներուն տուները վերաշինելու համար, շրջակայ անտառներու մէջ կտրուած առաջնները ո և է տուրքէ ազատ պիտի ըլլան Պետական Խորհուրդին որոշմամբ, և որոշեալ ժամանակի մը համար ալ այդ քաղաքին բնակիչները զինուորական են. տուրքեր վճարելէ ազատ պիտի ըլլան։

ՆՈՒԷՐ.— Եգիպտոսի Խտիվը վերջերս Սամոսի հնագիտական թանգարանին նուիրեց 194 կտոր թանկագին հնագիտական առարկաներ, որոնք Եգիպտոսի չատ հին ժամանակներէն մնացած են։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ֆրանսական կառավարութիւնը «Հանրային կրթութեան սպայ»ի պատուանշանը տուած է Մարսիլիոյ նախկին ընդհ. հիւպատոս Տ. Մավրոեէնի պէյի։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿԻ Օսմ. դեսպանը գիտցուցեր է Ռուս կառավարութեան, ըսելով որ Թուրքիայէ Ռուսիա ներածուած պտուղներու մաքսային գործողութիւնները այնչափ ուշ կ'աւարտին որ, պտուղները գրեթէ միշտ կ'աւրուին։ Ասոր վրայ Ռուս կառավարութիւնը հրահանգ ղրկած է սահմանագլխի մաքսային պաշտօնեաներուն, որպէս զի գործողութիւնները չդանդաղեն։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ [illegible] վարժարան-յածուորակը մօտերս Իզմիր և ուրիշ մէկ քանի նաւահանգիստներ պիտի այցելէ։

ՍԷՐ-ԼԵՐԱՆ իշխանն և իշխանուհին ընդառաջ ղրկուած Օսմ. պատուիրակութեան կ'ընդունակցի նաև գեսպաններու հիւրամեծար Ղալիպ պէյ։ Իշխանն ու իշխանուհին կիրակի օրը մայրաքաղաքս պիտի հասնին Օսմ. Իդդէ յածուորակ-զբօսանաւով։

ԱՐԿԱԾ.— Երէկ առտու գերմանական Համպուրկ չոգենաւը նաւահանգիստ մտած ատեն հելլենական Ֆոթօս չոգենաւուն հետ թեթև բախում մը ունեցաւ։ Երկու կողմի վնասներն ալ աննշան են։

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ.— Առջի օրը Եղեռնադատ Ատենին առջև տեսնուեցաւ դատը Խամա անուն Թուրք կնոջ մը, որ ամբաստանուած է երկու ոճիրներ գործած ըլլալու յանցանքով։ 1898 մայիս 19ին Խամա Էյուպի մէջ բնակող Նաֆիզ հանըմի գոհարեղէնները գողնալով տունը կրակի տուած էր գողութեան հետքերը անհետացնելու համար։

ՈՂՈՂՈՒՄ.— Քավալլըյի մէջ 4 կիներ վերջերս տեղացած յորդահոս անձրևներէն գոյացած հեղեղներէն քշուելով խեղդուեր են։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Ախնորդի մէջ չարագործներու խումբ մը Լավրայի վանքը մտնելով երկու վանականներ սպաններ և վանքին մէջ գտած ստակնին գողնալով կծիկը դրեր են։ Տեղւոյն գայմագամը խիստ քննութիւն մը բացեր է։ Չարագործներէն մէկը Ախնորդի և չորսն ալ Բէսէնտիրէի մէջ ձերբակալուեր են։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Անցեալ գիշեր Բերա, Ատա փողոցին Լավր պանդոկին մէջ գողեր մտնելով Բավլիա անուն կնոջ մը անուրէն 200 ֆր. գողցեր են։ Պանդոկին երկու սպասաւորները որոնց վրայ կասկածներ կան, ձերբակալուեցան։

ԿՐԿՆԱԿ ՈՃԻՐ ՄԸ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ.— Իզմիրի Ահէնկ լրագիրը Ծէվէլի մէջ վերջերս տեղի ունեցած կրկնակ ոճիր մը մանրամասն պարագաները կը հաղորդէ։ Դեռատի կին մը որ նոր ամուսնացած էր իր քաղաքէն երիտասարդի մը հետ, ա'լ չկրնալով հանդուրժել ամուսնոյն իրեն նկատմամբ ցոյց տուած բիրտ ընթացքին, անցեալ շաբաթ գիշեր հօրը տունը փախած էր։ Այս վերջինը իր փեսին կոշտութեան այնչափ զայրացած էր որ, ըեվօլվէր մը առնելով զայն փնտռելու գացած էր. Նոյն պահուն Նեւան բարեկամի մը հետ փողոցէ մը կ'անցնէր, երբ աները զայն տեսաւ եւ ըեվօլվէրը վրան պարպեց։ Փեսան հարուածը խոտորելու համար աներոջը թեւէն բռնեց, և սակայն չատ ուշ էր, գնդակը բարեկամին ճիշդ սրտին զարկած էր։ Ասոր վրայ աները ա'լ աւելի յուզուելով, երկրորդ գնդակով մը իր փեսան մահացու կերպով վիրաւորեց, և խոյս տուաւ։

ԹՈՒԹԱԿԻ ՄԸ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Գահիրէի մէջ գիշեր մը Եւրոպացի գործաւոր մը Անսաթապի փողոցին մէջ խանութի մը առջև արևը խափանելու համար դրուած ծածկոցի մը փայտին վրայ մագլցելով, խանութին վրայի ապարթեմանը մտնել ուզեց գողութիւն ընելու համար։ Հազիւ թէ պատուհանին առջևը հասած էր, երբ յանկարծ ապարթեմանին վարձուորին մէկ թութակը զայն տեսաւ և սկսաւ սոսկալի աղմուկ մը հանել։ Տէրը անմիջապէս արթննալով օգնութիւն կանչեց։ Մեր լարախաղաց գողը խոհեմելով որ ձեռքը ձեռք պիտի առնէ, պատուհանէն վար ցատկելով ոտքը կոտրեց և ձերբակալուելով հիւանդանոց տարուեցաւ։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Բանուէլի անուն դատարանի մը որ Երեքսանը Բալօրքի մէկ խանութին մէջ կ'աշխատէր, 17 տարեկան Տէծիլինա անուն աղջկան մը պատիւը բռնաբարած ըլլալուն համար ձերբակալուեցաւ։

ԴԻԱԿ ՄԸ.— Երէկ. Ղալաթիա, Գալաֆաթ Երիի ծովեզերքին վրայ դիակ մը գտնուեցաւ, և Յոյն մը կարծուելով Յունաց եկեղեցին տարուեցաւ։ Սակայն յետոյ քննութենէ մը հասկցուելով թէ ասկէ գրեթէ ամիս մը առաջ Ազար-Գափուի առջև անգլիական նաւէ մը ծով իյնող 25 տարեկան Գաւիթ անուն Հայ գործաւորի մը դիակն է, Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին տարուեցաւ։

ԲՍԱՍՏԱԿ.— Առջի օր գերմանացի տիկին մը Ղալաթիոյ Օսմ. նամակատունէն դուրս ելած պահուն քամակահար մը անոր մօտենալով՝ Օսմ. ոսկի մը, մէճիտիյէ մը և քանի մը դրշ. պարունակող դրամապանակը չորթեց։

ՈՃԻՐ.— Երկուշաբթի գիշեր Ֆիլիպէի մէջ Պուլկար ուսուցիչ Տքդ. Եանքոլոֆի տանը առջև երեք անծանօթներ դաշոյնի հարուածներով սպաննեցին Ջրանկիր Տասոմանուանա անուն անձը։ Ոճիրը վրիժառութեան արդիւնք է եղեր։

ՆԱՒԱՆԱՀԱՐ.— Քալթէմանի նահանգին մէջ վերջին փոթորիկներու առթիւ մէկ քանի անձեր կայծակնահար եղան։ Մէտրէկէյի մէջ ագարակապան մը կայծակէ զարնուելով մարմինը մէկ մասը այրեցաւ։ Թուրք կին մը ճամբուն մէջ կայծակնահար ըլլալով ինքը և ձին սպաննուեցան։ Քավալըքյայի մէջ ալ ուրիշ Թուրք քուէջի մը կայծակնահար եղաւ։ Զանկըրլի մէջ մարդ մը, կին մը և աղջիկը՝ իրենց տան դրան առջև նստած ատեննին կայծակնահար ըլլալով, մարդը սպաննուեցաւ, իսկ միւսները երկար ատեն թմրած մնացին։

(Կարդացէք մեր այս օրուան Ա. էջին «Կայծակին կատակները»)։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԵԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 23 Օգոստ.— Նոր պալատին մէջ, կայսեր և կայսրուհւոյն իրիկուան հացկերոյթին ներկայ գտնուեցաւ արտաքին գործոց նախարար Պ. Պիւլով։ Այսօր քաղաքային դիւանի պետ Պ. Լիւքանիւսի տեղեկագիրը լսելէ ետքը, կայսրը նախագահեց Նախարարաց Խորհուրդին, որ 2 ու կէս ժամ տեւեց։

ՔԷՕՆԻԿՍՊԵՐԿ (Պրուսիա).— Հարթունկ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ՝ Միւլլէր անուն Բարիզցի մը անցեալ երկուշաբթի ձերբակալուեցաւ Պիլլաուի մէջ, լրտեսութեան կասկածով։ Միւլլէր Քէօնիկսպերկ տարուեցաւ, ուր իր գոյքերը քննուեցան, բայց բան մը չգտնուեցաւ։

ՀՌՈՄ. Առողջապահական վարչութիւնը բացորոշապէս կը հերքէ պատահմանի մէջ տարածուած այն կարծիքը թէ՝ կասկածելի հիւանդութիւններ պատահած ըլլան Իտալիոյ մէջ։

ԲԱՐԻԶ.— Զարին հիւանդութեան մասին տարածուած զրոյցները կը հերքուին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Պ. Չէմպրլէնի հեռագրին Թրանսվալի կողմէ տրուած պատասխանը հասաւ, և խորհրդակցութեան առարկայ եղաւ դահլիճին մէջ։

— Կալկաթայէ կը հեռագրուի թէ՝ Րեզըլփ նաւը. որ նաւահանգիստին շինութեանց աշխատութեան մէջ կը գործածուէր, ընդհարման մը հետեւանքով ծովամոյն եղաւ։ 151 բնիկներ և 3-4 եւրոպացիներ խեղդուեցան։

— Վիեննայէ Ցայթ Թէլէկրաֆի կը հեռագրուի թէ՝ կառավարական այն պաշտօնեան որ լրտեսութեան մէջ մաս ունէր, խոստովանած է իր ոճիրը, յայտարարելով թէ՝ զօրքերը շարժուն վիճակի մէջ դնելու յատակագիծները ծախած է Բուլղարացիի մը, որ 200 րուպլի տալ խոստացած էր իրեն, բայց չէր տուած։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Պուքրէշի սերպիական դեսպանը պաշտօնանկ եղած է, որովհետև չկրցաւ Ռումանիոյ մէջ գտնել Կնիազեվիչի մեղսակիցները։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 24 օգոստոս.— Ռէննի Զինուորական Ատենին այսօրուան նստին մէջ գնդ. Մօրէլ յայտարարեց թէ Տրէյֆիւսի յանցաւորութեան մասին համոզում գոյացուցած է 1894ի առաջին Զինուորական Ատենին դատավարութիւններէն ի վեր։ Պ. Լապօրի հարցումներ ուղղեց Զօր. Մէրսիէի՝ որ չպատասխանեց։ Ասոր վրայ բուռն վիճաբանութիւններ ծագեցան Զինուորական Ատենին նախագահ գնդ. Ժուոյի և Պ. Լապօրիի միջև։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Դրամներու ընթացք

Մէճիտիյէ արծաթ	Պրշ	107.36
Մէթալիք	»	99 —
Անգլիական ոսկի	»	109.37
Ֆրանսական ոսկի	»	87.10
Ֆլորին	»	51.05
Րուպլի թղթադրամ	»	8.60
Լոնտոն 3 ամիս		109.10
Բարիզ » »		23.05
Ֆիօրին մանուր		10.97

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

23 Օգոստ.	ԼՈՆՏՈՆ	ԲԱՐԻԶ
	Անգ. ոսկի	Ֆր.
Անգլ. գօնս.	105.50	
Օսմ. Փօնս. Սէրի B	46.—	47 —
» » » C	26.50	28.70
» » » D բաց.	22.87	23.30
» » » D գոց.	23 —	23 30
Գրէտի Լիօնէ		256.—
Օսմանիէ		425.—
Օսմ. Մոնոպոլ		502.—

ԱՐՍԼԱՆՊԷԿՑԻՆԵՐՈՒ ՀԵՐՔՈՒՄԸ

Վիճակիս Ս. Առաջնորդին հակակիր լրագրի մը 834 թիւին մէջ «Արսլանպէկցիին Բողոքը» խորագրին տակ յօդուած մը տեսնուեցաւ, «Արսլանպէկցի Գրիգոր Մաթէոսեան» ստորագրութեամբ. յօդուած մը՝ սուտերով ու ցրախօսներով լեցուն, որուն գրողը, գիւղին մէջ դպրոցի մը շինութեան համար սկսուած հանգանակութեան առթիւ ճշմարտութիւնը խեղաթիւրելով, զրպարտելու ելեր է Ս. Առաջնորդը։

Հերքելէ յառաջ այդ գրուածքին ամբաստանական կէտերը՝ նախ փութանք յայտարարել որ կեղծ է այդ ստորագրութիւնը. որովհետև Արսլանպէկի մէջ այդ անունով ո՛չ մարդ կայ, և ոչ ալ յօդուած գրող. հետեւաբար չատ հաւանական է որ, այդ յօդուածագիրը Նիկոմիդիոյ եպսկ.ալ հակառաջնորդականներէն մէկը ըլլայ, մանաւորապէս վարձուած Արսլանպէկցի հակառակորդէ մը՝ բամբասելու համար մեր սիրելի Առաջնորդը։

Իր անունին պէս ճշմարտութենէ զուրկ են Գրիգոր Մաթէոսեանի գրուածքին գրեթէ բոլոր կէտերը. վասն զի Ս. Առաջնորդը ոչ թէ ինքն իրմէ եկած է գիւղս՝ ըսելու համար թէ «Ձեզի դպրոցներ պէտք չեն», ինչպէս գրած է յօդուածագիրը, այլ տեղւոյս քահանաներէն, Թաղ. Խորհրդոյ և Հոգաբարձութեան անդամներէն ու երեւելիներէն կազմուած Համագումար ժողովի մը հրաւիրագրով կանչուած է հոս, որ Նէյվէի Էջմէ գիւղէն ժամանած է տեղս, և ժողովուրդին խնդրանաց համաձայն, ժողով կազմած ու ըլլալիք հանգանակութեան պարագաներուն վրայ խորհրդակցութիւններ կատարելէ ետքը, սկսած է հանգանակութեան պորսիլ ժողովականաց հետ, հաւաքելու համար ստակները այն 500 պարկ ալիւրին՝ որ 1894ին գիւղս երկրորդ հրդեհին առթիւ Ն. Սրբազնութեան դիմումովն ու խնդրանօքը եկած էր Արսլանպէկի հրկիզելոց՝ Նպաստամատոյց Յանձնաժողովէն, բաժնուելու համար կարօտ գիւղացւոց, նոյն Յանձ-

նաժողովէն կազմուած մասնաժողովի մը ձեռամբ, որուն ատենապետն է Պոլսեցի Խաչիկ Սարաճ էֆ.։ Այս ալիւրին գզամարն է որ նոյն ատենուն Նպաստամատոյց Յանձնաժողովին որոշման համեմատ ապագային գիւղիս մէջ երկսեռ դպրոցի մը շինութեան կատակցուած ըլլալուն համար պարկ գլուխ 54-ական ղշ.ի մարզակ առնուած է ալիւր առնողներէն՝ գործակատարին ձեռամբ, ինչպէս կը վկայէ դիմակաւոր յօդուածագիրն ալ, հաստատելու համար կարծես ամէնուն գիտցած ճշմարտութիւնը թէ՝ այն ալիւրը ձրի չբաշխուեցաւ ժողովուրդին, այլ սակով տրուեցաւ տպառիկի պայմանաւ։ Բայց յօդուածագիրը յանցաւոր ներկայացնելու համար Առաջնորդարանը, որ երբէք միջամուած չէ բաժանման գործողութեանց, կը խեղաթիւրէ խնդիրը՝ ըսելով թէ՝ «Ազգին իբրեւ նպաստ ղրկածը Նիկոմիդիոյ Առաջնորդարանը փարայով ծախեց մեզ»։

Ճշմարտութեան խեղաթիւրումն չէ՞ այսպէս գրելը նախ թէ. «Խնամակալութեան կողմէ ղրկուած մասնաւոր գործակատարը մեջրհակ առնելով գիւղացիներս պարտաւոր ըրաւ». և ապա յարել թէ «ազգին իբրեւ նպաստ ղրկածը Նիկոմիդիոյ Առաջնորդարանը փարայով ծախեց մեզ»։

Ասոնցմէ ո՞րն է ճշմարիտը։ Գործակատա՞րը փարայով ծախած է ալիւրը թէ Նիկոմիդիոյ Առաջնորդարանը։

Հինգ տարի անցած են այն օրէն, յորմէ յետէ ո՛չ դպրոց ունեցած է Արսլանպէկցին և ոչ ալ եկեղեցի. և ասիկայ ոչ այնքան մեր աղքատութեան հետեւանքն է, ո՛րքան մեր անտարբերութեան ապացոյցը, որուն չարաչար կը զոհուին այսօր 540 տուներէ բաղկացեալ ժողովուրդի մը 5-600 տղաքները՝ մանչ և աղջիկ։

Սակայն կեղծաւոր յօդուածագրին նպատակը՝ ո՛չ աղքատ հոգալ է և ոչ ալ դպրոց, քանի որ այս մասին ժամանակ մը եւս համբերել կը յանձնարարէ մեզ. այլ պարզապէս պարսաւել Առաջնորդ Սրբազանի կատարած գործերը, որովհետեւ չուզեր որ Ն. Սրբազնութեան ձեռքով հանրային կրթական և եկեղեցական հաստատութիւններ շինուին, որպէս զի օր մըն ալ կլլէ ըսայ թէ, «Առաջնորդը կրթասէր չէ...դպրոց չի շիներ...ժողովրդեան յառաջդիմութեան բարեխնամ չէ...»

Այս առթիւ կ'ուզենք ի վեր հանել ուրիշ պարագայ մը. Թէեւ չենք յիշեր ճիշդ ժամանակը, բայց կարծենք թէ մէկուկէս տարի առաջ ասոր նման հակառաջնորդեաններէն մէկը նոյն թերթին մէջ անստորագիր յօդուած մը ունէր գրած. որով անիկայ ալ ասոր հակառակը կը բողոքէր, ըսելով թէ՝ «Արսլանպէկ գիւղը անկեալ վիճակ մը ունի ... ո՛չ դպրոց ունի ոչ եկեղեցի. Հոն ալիւրի դրամ կայ դպրոցի շինութեան յատկացեալ, ժողովուրդը մտադիր է տալու իր պարտքը. բայց ուզող, առնող, չինող չկայ...»

Ահա երկու յօդուածներ, գրուած երկու հակառաջնորդեաններէ, որոնք միեւնոյն խնդիրը իրենց փաստ բռնած՝ երկուքն ալ Արսլանպէկցւոց շահերը ի հակառակէն պաշտպանելու պատրուակին տակ, նպատակ ունին բամբասել Ս. Առաջնորդը, մին բղղբելով թէ՝ «ժողովուրդը պատրաստ է վճարելու... բայց առնող, չինող չկայ». միւսն ալ հակառակը թէ. «Մէկ երկու տարի եւս դպրոցի հանգանակութիւն և շինութիւն Արսլանպէկցւոց գործը չէ»։

Բայց մենք չենք ճանչնար զիրենք թէ ո՞վ են։ Արսլանպէկցիք՝ այսօր ի վիճակի են քիչ շատ իրենց պէտքերը հոգալու և պարտքերնին վճարելու, և ժամանակը հասած կը համարին շինելու իրենց դպրոցը։ Այս փափաքով դիմում ըրած են իրենց Առաջնորդին, խնդրելով անկէ որ՝ ալիւրի դրամները հաւաքելով, իրենց գիւղին դպրոցը շինելու ձեռնարկէ։ Ն. Սրբազնութիւնն ալ յանձն առած է հանգանակիչ խումբ մը կազմել, և անոր հետ հանգանակութեան պտտիլ։

Եւ որովհետեւ գիւղիս ժողովուրդը երկրագործ ըլլալով, լեռ, դաշտ կ'երթայ ծորեկին աշխատելու, և միայն իրիկուան կը դառնայ տուն, ուստի և հանգանակիչ խումբն ալ աւելի իրիկունները որոշած է հանգանակութիւնը՝ ժամը մինչև մէկ, և ոչ թէ գիշերը ժողովուրդին քնացած պահուն՝ ինչպէս չարախօսած էր նոյն յօդուածագիրը։ Եւ ժողովուրդին մէջ գրեթէ չկայ մէկը, որ տրտունջ յայտնէ իր տունը իրիկունն երթալուն համար, այլ ունեցածը իր պարտքին համար քիչ շատ կը վճարէ խոզակ կամ դրամ. ոմանք ալ խոզակնին ծախելով դրամ վճարելու խօսք կուտան։ Իսկ անոնք որ կարողութիւն չունին ո՛չ խոզակ ոչ դրամ տալու, այնպիսիներն ալ խօսք կուտան յօժարութեամբ աշխատելու ժամանակին կառուցանելիք շէնքին մէջ, կամ անոր գործածուելիք շինուածանիւթերը՝ աւազ, փայտ, քար, կիր, ասայ են. բերելու։

Այսպէս յաջողած է հանգանակիչ խումբը ցարդ 20-25 քիլէի չափ խոզակ հաւաքել, և 50-60 ոսկիի չափ ալ կարող անհատներէ և արհեստաւորներէ թէ՝ դրամ և թէ շինուածանիւթ գանձելի գումար մը հայթայթել, որոնց ամենուն գումարը մօտ 100 ոսկւոյ կը յանգի. ինչ որ Սուրհանդակ հրատարակած էր ճշտութեամբ։

Նաեւ զրպարտութիւն է դիմակաւոր յօդուածագրին ըսելը թէ՝ հանգանակողները բռնութիւն ի գործ դրած կամ ծեծած ըլլան Հաճի Ղազէրեան Հայրապետի որբեւայրեկինը...։ Ստուգիւ յանդիմանուած է այդ կինը՝ նախ դուռը բանալ չուզելուն և ապա ունեցած 15-16 քիլէ խոզակէն իր պարտքին գոնէ կէսը վճարել դժկամակելուն համար, բայց յետոյ երկու դպրոցական մանչ Թոռնիկներուն անուան վրայ եղած յորդորներէն զգածուելով հաճութեամբ տուած է։

Կը ցաւինք որ, այդ տեսակ հակառակասէր մարդիկ միայն իրենց անտարբերութիւնը պարծելու, կամ ճիշդ կ'ըլլայ ըսել՝ իրենց պարտքը ինքնպաստ ազգ. շինութեանց վճարել չուզելնուն համար միջոցներ կը հնարեն խռովութեան սերմեր ցանելու խաղաղասէր ժողովրդեան մէջ։

Այս ամէնուն հանդէպ եթէ մխիթարական կէտ մը ունինք, այն է որ՝ մեր բարեխնամ Ս. Առաջնորդը իր բազմամեայ փորձառութեամբ վեհանձնաբար համբերելով իր հակառակորդներուն զրպարտութեանց, կամ լռութեամբ արհամարհելով անոնց չարախօսութիւնները, կը շարունակէ անվհատ ի գործ դնել և կատարել իր հովուական պարտաւորութիւնները՝ ի շահ և յօգուտ վիճակիս ժողովրդեան։

Ի դիմաց քահանայից
ՄԿՐՏԻՉ ՔՀ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆՑ
Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատեն-դպիր — Ատեն-պետ
Մ. Նիկ. ԷՇՄԻԼԵԱՆ — Ս. ՎԷՑԻՍԵԱՆ
Արսլանպէկ, 17 յուլիս 1899

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԱԶԴ

Նէնի-գարուի Ս. Առաքելոց և Հայկանոյշեան երկսեռ վարժարանները և մանկապարտէզը, 17 օգոստոս, Ուրբաթ օրը կը վերաբացուին։

Հոգաբարձութիւնս ամէն ջանք ի գործ դրած է նոր տարեշրջանին առթիւ նոր զարկ մը տալ սոյն վարժարանաց ընթացքին, աւելցնելով աղջկանց համար ձեւի և կարի մասնաւոր ճիւղ մը, ինչպէս նաև փափաքողաց դաշնակ եւս։ Հոգաբարձութիւնս կը փափաքի նաև դիւրապէս օգտակար ըլլալու և նպաստ ընտանեաց ապրուստը ապահովելու նպատակաւ, ինչ ինչ արուեստներու ուսուցումն ալ մտցնել վարժարանին մէջ, օրինակի համար արուեստական ծաղիկ և գործագործութիւն, եթէ ծնողք յօժարին իրենց աջակցութիւնը նուիրել։ Մասնաւորապէս խնամք պիտի տարուի երկսեռ աշակերտաց ֆիզիքական վիճակին՝ առողջապահական և մարմնամարզի դասեր հաստատելով։

Ուստի կը հրաւիրուին ծնողք եւ պաշտպանք. վաղուընէ սկսեալ ամէն առաւօտ մինչև ժամ 2 Թաղիս Խորհրդարանը անձամբ ներկայանալով. ընդունելութեան պայմաններուն վրայ բանակցիլ և ստանալ մուտք արտօնագիրը։ Հոգաբարձութիւն Երկսեռ Վարժ.

3—3 Նէնի-գարուի

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ԲԵՐԱ, ԹԻՒՓ, ՆԷՇԻԼ ՓՈՂՈՑ

Ուսումնարանը պիտի վերաբացուի առաջիկայ Սեպտեմբերի 1ին, Չորեքշաբթի օրը։

Ընդունելութեան պայմաններուն և ուսմանց ծրագրոյն տեղեկանալ փափաքող պատուական ազգայինք կրնան դիմել Տնօրէնութեան, Երկուշաբթի և Ուրբաթ օրերը մինչեւ կէս օր։

Տնօրէնութիւն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ուսումնարանին

Բերա, 23 Յուլիս 1899 6—6

ԲԱՑՈՒՄ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻ ԷՍԱԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Ի ԲԵՐԱ

Բերայի Թաղ. Խորհուրդը նկատելով թէ աղջկանց բարձրագոյն վարժարանի մը պակասը զգալի է մայրաքաղաքիս, մանաւանդ Բերայի մէջ, ուր տարրական նախակրթարանաց չրջանաւարտ աշակերտուհիք կարենան շարունակել իրենց ուսման ընթացքը և նկատելով թէ առ ի չգոյէ այդպիսի ուսումնարանի մը, շատերը ստիպուած են օտար վարժարանները դիմել, որոշած է հաստատել Էսաեան վարժարանի մէջ աղջկանց համար բարձրագոյն նախակրթութեան երկամեայ դասընթացք մը որուն մէջ պիտի աւանդուին մայրաքաղաքիս ամէնէն նշանաւոր ուսուցչաց միջոցաւ և բարձրագոյն նախակրթութեան համապատասխան աստիճանով հետեւեալ առարկաները։

1. Կրօնք և Եկեղեցական Պատմութիւն
2. Բարոյագիտութիւն և առտնին տընտեսութիւն
3. Հայերէն, Հայ. մատենագրութիւն, գրագիտութիւն
4. Ֆրանսերէն. — Բոյէլի վարժութեան մասնաւոր ոյժ պիտի տրուի։
5. Անգլիերէն
6. Պատմութիւն
7. Աշխարհագրութիւն
8. Բնական գիտութիւնք
9. Չափական գիտութիւնք և Տիեզերագրութիւն
10. Գծագրութիւն, Նկարչութիւն, գըծագիտութիւն
11. Ձայնական երաժշտութիւն և դաշնակ
12. Առողջապահութիւն
13. Ձեռագործ, կար ու ձեւ։

Այս տարի միայն մէկ դասընթացք կը բացուի Սեպտ. 1ին։

Աշակերտուհեաց արձանագրութեան, ընդունելութեան պայմանաց և մուտք քննութեան եղանակի մասին տեղեկութիւն առնելու համար պէտք է դիմել Էսաեան վարժարանի անօրէնութեանը Գշ. Եշ. և Շբ. օրեր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։

Մուտք քննութիւնները կ'սկսին օգոստոս 20ին, ուստի աշակերտել փափաքողները այդ թուականէն առաջ արձանագրուած պէտք է ըլլան։

Ո և է տարրական նախակրթարանէ չրջանաւարտի վկայական ունեցողները մուտք քննութենէ ազատ են և կ'ընդունուին Ա. դասարանը։

Թաղական Խորհուրդս ներկայիս հրաւէր կը կարդայ Բերայի և մայրաքաղաքիս ամէն Թաղերու Ազգայնոց որ գնահատելով Ազգ. հարազատ կրթութեան կարեւորութիւնը և օգտակարութիւնը՝ օգտուին սոյն ներկայացող այս առիթէն, նախամեծար համարելով զայն օտար կրթութենէ։

Կնիք Թաղ. Խորհրդոյ Բերայի

Բերա, 16 յուլիս 99 10—8

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Տնօրինութեամբ
ՏԻԿՆԱՅՔ ՏԸՎՕ ԵՒ ՇԱՖՆԷՐԻ
Եղնիճի փողոց Թիւ 35 Բերա

Դասաւանդութիւնները պիտի սկսին 6/18 սեպտեմբեր երկուշաբթի։

Մասնաւոր խնամ պիտի տարուին օտար լեզուներու, գծագրութեան և երաժշտութեան։

Հայերէն դասաւանդութիւն կ'ըլլայ վարժարանին մէջ որուն համար մասնաւոր Թօշակ մը չպիտի առնուի եթէ վարժարանին մէջ առնուազն 10 Հայ աշակերտուհիներ գտնուին։

Արձանագրուելու և տեղեկութիւններ առնելու համար դիմել երկուշաբթի օրեր նոյն վարժարանը Եէմէնիճի փողոց Թիւ 35։ 10—2

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՊԱՐՏԻԶԱԿ

20րդ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 5ին (Ն. Տ.)։

Մանրամասնութիւններու համար դիմել Մր. Փիթի, Պայպըլ-Հաուզ, Պոլիս, կամ վարժարանին Տնօրէն՝ Տր. Չէմպըրսի, Պարտիզակ։ 20—4

ԲԱԶԷ

Մահմուտ փաշա, Ապգար էֆ. խանը, թ. 5-6

ՇԻՒՔՐԱՆ

Համիտիյէ բիւրակ, քրամուէյի գծին վրայ, թիւ 7

Հայ վաճառականաց պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձից

Տեսակք.
Քօշալէրեյէն այժմէն յեռանորդական մը
Եթէ կը փափաքիք ճաշակաւոր, աժան և լաւ ֆրանսական և անգլիական կերպասներէ հագուստ ունենալ, պիտի փնտռէք, եթէ ուրիշ տեղ դիմէք։ Հրեայ—գերման ռակեզօծ վաճառատանց ապրանքները, գոնէ ալ գիտէք թէ Աւստրօ—գերման գործարանաց աւարին փրտագրութիւններն են, իսկ տեղական խանութպաններն՝ իրենք ալ չգիտեն թէ ի՞նչ կը ծախեն, որովհետեւ հրապարակէն կը գնեն չուխան սուղ գներով...

Հաճեցէք այցելել մեր վաճառատուները, և գնահատել մեր առաւելութիւնները։

Ահա մեր գները.

Քօսթիւմ	100էն 240	ղրուշ
Ովէրքօթ մէլէ	160—240	»
Փարտէսիւ	120—170	»
Փանթալոն	30—80	»
Տղու հագուստ	25—60	»

Սակարկութիւն չկայ.—Անորոգութիւն ձրի.

ԹԻՒԸ 2 ՂՐՈՒՇ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԵԱԼ ԶԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ, Ռ. ՄԱՂԱՔԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

Պոլիս, Սուլթան Համամ Թօփալեան խան թիւ 18, 20, 22, 24.

Մեծ Շուկայ, Պօսթում խան, թիւ 30

Մեր վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին մեծաքանակ զգեստեղէն՝ ամէն ձեւանկի յատուկ, և չափու վրայ ալ ընտիր հագուստներ կը շինուին։ Մեր Նպատակն է մըցիլ թէ՝ Պոլսոյ և թէ՝ Գաղութիւոյ բոլոր վաճառականներուն հետ. ուստի մեծ խնամք կը տանինք ապրանքներու տեսակին, ազնուութեան և դիմացկունութեան. գիներն ալ 20 % աժան են բաղդատմամբ Եւրոպական և տեղական հագուստներու։ Ասոր համոզուելու համար կը բաւէ անգամ մը այցելել մեր վաճառատուները, Թօփալեան խան, եւ Մեծ Շուկայ՝ Պօսթում խան։ Այս վերջին վաճառատունը որ Շուկային նորոգութեան պատճառաւ գոց էր, վերաբացուած է։ Կիներու համար կը գտնուին ամէն տեսակ ժաքէթներ։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ,, Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (68)

ՖՕՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ԲՕԱԶԳՕԲԷ

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻՆ ՈՃԻՐԸ

Փարիզի հիւսիսակողմը տարածուած տխուր դաշտին մէջ մաս մը հող պատով շրջափակուեցաւ, և գերեզմանի փոխուեցաւ։ Մէջը ծառ մը չի կայ որ շրջակայ տուներէն որոշէ զայն. չոր և մերկ գետին մ'է, բայց ոչ լուռ։

Կառախումբերուն սոյլը, Թրամուէյներուն ճռինձ մօտը գտնուած գինետուններուն նուագածութիւնները կը լսուին. վասն զի պարսպադռնէն սկըսեալ հոն տանող ուղին երկու կողմէ գինետուններով և գեղջկական պարահանդէսներով շրջապատուած են։

Պ. Բօլէի և աղջկանը Պ. Ֆրընէօզի աշխատանոցն այցելելուն հետեւեալ օրը, ցերեկին, այն փոշոտ ճանբուն վրայէն հրապարակի կառք մը կ'երթար, որուն մէջ նստած էին նկարիչն և Բիա Աստրոտ։

Պինոս ալ կառքին առջեւի աթոռին վրայ նստած կը խօսակցէր կառավարին հետ։

Ֆրընէօզ չէր ուզեր հետն առնել շըլլուէլը՝ որուն անպատեհ շարժումներն և անխոհեմ խօսքերն անտանելի էին իրեն, բայց Պիանքայի թաղումին ներկայ գտնուած ըլլալով, առանց անոր Ֆրընէօզ չի պիտի կրնար գտնել հանրակառքի ոճրին զոհ եղող դժբաղդ աղջկան թաղուած տեղը։

Ասկէ զատ, Պինոս առջի օրը երդում ըրեր էր պատշաճօրէն վարուելու, Բիայի կսկիծը յարգելու, և մանաւանդ չիմացնելու անոր՝ Պիանքայի սպաննուած ըլլալը։

Մարկըրիթի այնպէս խիստ կերպով մէկնելէն ետեւ՝ երկու նկարիչները կիրքոտ խօսակցութիւն մ'ունեցեր էին իրարու հետ. Ֆրընէօզ կշտամբեր էր զՊինոս այնպէս բիրտ կերպով Բիայի իմացնելուն համար քրոջը մեռնիլը։ Պինոս ծիծաղեր էր Ֆրընէօզի փափկանկատութեան և միանգամայն այդ տիպարի պաշտօն կատարող փոքրիկին նախապատուութիւն տալուն վրայ, որ՝ ըստ իր կարծեաց՝ և ոչ իսկ արժանի էր իբրեւ սենեկապանուհի ծառայելու մայծամաղէղ և մեծափառթամ օրիորդ Բօլէի։

Կ'ըսէր թէ խենթ պէտք էր ըլլար արհամարհելու և սրտնեղցնելու համար այնպիսի ռիւպէնեան սքանչելի գեղուհի մը՝ խեղճ խոպոպիկին կողմը բռնելով։

Ֆրընէօզ բարկանալով՝ հրամայեր էր Պինոսի որ այլ եւս չի խառնուի իր գործերուն և Պիանքա Ասթրոտի իրաւ կամ ենթադրեալ սպանման խօսքը չընէ իրեն։

Պինոսի ուզածն ալ այս էր, որովհետեւ խօսք տուեր էր Բիէտուշի՝ բացարձակապէս գաղտնի պահել իր անցեալ և ապագայ գործողութիւնները։

Որոշուած էր որ հետեւեալ օրը երեքը մէկէն Սէնթ-Ուան երթան, և Պիանքայի գերեզմանին այցելէ ետեւ՝ Պինոս մինակ թողու Ֆրընէօզը Բիայի հետ։

Դժբաղդ աղջիկը կսկալի կերպով փոխուած էր և չէր դադրեր լալէ, հակառակ իր բարեկամին յորդորանաց։

Առաւօտուն կանուխ Ֆրընէօզ Ֆօպ-Սէն-Դընար փողոցը հայր Լօրէնծօյի տունը գացեր էր Բիան առնելու, որ վերի յարկը փոքրիկ սենեակի մը մէջ կը բնակէր։ Երբ նկարիչը տեսեր էր իր սենեկիկին դրանը մէջ, քիչ մնացեր որ մարէր։

Առաջին անգամ էր որ Ֆրընէօզ ոտք կը դնէր այն սենեակին մէջ, որուն համեստ կարասին Բիա գնած էր այն սակով զոր կը շահէր տիպարի պաշտօն կատարելով Ֆրընէօզի քով։ Ուրիշ ժամանակ, դեռ առջի օրը, ուրախութեան առիթ կ'ըլլար այս այցելութիւնը։

Բայց տղեկը նոյնը չէր Պինոսի բերած չարագոյժ լուրն իմնալէ ի վեր։ Երեսին գոյնը փոխուեցաւ երբ տեսաւ Ֆրընէօզը, և դողդոջել սկսաւ, բայց կըցաւ ինքզինք ետ քաշել, երբ նկարիչն առաջ քալեց զայն թեւերուն մէջ առնելու համար, և անշարժ ու համր կեցաւ անոր առջեւ։

Կը տեսնուէր որ սիրտէն զարնուած էր։

Ֆրընէօզ քաղցրութեամբ ըսաւ անոր թէ եկեր էր խնդրել իրմէն որ ի միասին գերեզմանատուն երթան, ուր ծաղիկներ պիտի տանէր Պիանքայի գերեզմանին վրայ դնելու համար. բայց զգուշացաւ ամենափոքր ակնարկութիւն մ'ընելէ Պ. Բօլէի այցելութեան և անոր աղջկան ամբարհաւաճ վարմունքին վրայ։

Նմանապէս զգուշացաւ հանրակառքին մէջ անցած տեսարանին և իր մասնակցութեան պատմութիւնն ընելէ։

Ի՞նչ հարկ կար այդ տխուր պատմութեամբ խեղճ աղջկան կսկիծը գրգռելէ։ Ի՞նչ պէտք ունէր Բիա գիտնալու թէ իր քրոջ մահուան վրէժը պիտի առնուէր։ Արդէն Ֆրընէօզ ալ լիովին համոզուած չէր թէ Պիանքայի մահը ոճրի մ'արդիւնք էր, աւելի կը սիրէր հակառակին հաւատալ։

Բիա փութաց ինքզինքը չտկել. բայց վարանեցաւ երթալ նկարչին հետ։ Ֆրընէօզ՝ զարմանալով՝ զայն համեցընելու համար պարտաւորեցաւ վերյիշեցնել իրեն թէ առանց իրեն չէր կրնար երբէք գտնել իր քրոջ գերեզմանը։

Ճանբայ ելան լուռ, և երբ կառքը Բիկալ հրապարակը հասնելով Ֆրընէօզի տանը դրանը առջեւ կեցաւ, և նկարիչը կառքէն վար իջնելով Պինոսը կը կանչէր, որ մօտի սրճարանին մէջ կ'սպասէր, Բիա մրմնջեց.

—Ո՛չ, ո՛չ, չպիտի երթամ։

(Շարունակելի)